

'Dit sal nie van haar weggeneem word nie ...'

Rethie van Niekerk

Maar Marta was baie bedrywig om alles klaar te maak. Sy kom toe daar staan en sê: "Here, hinder dit U nie dat my suster my alleen laat bedien nie? Sê sy moet my kom help!" Maar die Here antwoord haar: "Marta, Marta, jy is besorg en bekommerd oor baie dinge, maar net een ding is nodig. Maria het die beste deel gekies, en dit sal nie van haar weggeneem word nie" (Lukas 10:40-42).

Vroue-denke oor leierskap begin verander

Wanneer ADGO se Taakspan vir Vrouelidmate 'n studie oor vroue se geestelike behoeftes doen, word sake rondom leierskap hierby ingesluit. Uit die verslag aan die Algemene Sinode 2007 blyk dit dat slegs 12% van vroue as leiers in hulle gemeentes dien, terwyl 27% gewillig is om dit te doen. Dit is beduidend dat 46% van die respondente in die ouderdomsgroep 20 - 34 jaar aandui dat hulle gewillig is om as leiers diens te lewer! Hiervan moet ernstig kennis geneem word, aangesien dit dui op 'n skuif in vroue se denke oor leierskap.

Tog beleef 81% vroue dat daar wel vir hulle geleentheid is om hulleself as leiers in die gemeente uit te leef. 75% oordeel dat gemeentes gereed is om vroue in leiersposisies te aanvaar. Terselfdertyd wil net 28% op kerkrade en kommissies dien, en net 11% sal graag hulle gemeente op 'n ring- of sinode-

sitting wil verteenwoordig! Hiermee saam het slegs 24% ervaring met 'n vrou as predikant.

Die opstellers van die verslag merk op dat dit opvallend is hoeveel vroue in 'n diensfunksie in gemeentes betrokke is. In hierdie geval word verwys na "diens" as iets anders as "leierskap" – hoewel die verslag óók praat van vroue wat as leiers "dien". Dit is duidelik dat vroue steeds meer aktief is – en gemakliker voel – in die tradisionele "diens"-rolle. Daar sal veel eerder sáám met Marta in die kombuis gewerk word, as om "saam met die manne" in 'n vergadering te sit en besluite neem.

Eksterne gesag word moeiliker vir vroue gegee

"Leierskap" is nou verweef met gesag en mag. Gesag is mag wat vir iemand gegee word om 'n bepaalde diens te lewer: "Op grond van jou kennis en gawes, gee ek jou die mag om besluite te neem sodat hierdie diens gelewer kan word. Ek sal daardie besluite volg solank as wat dit die doel te dien." Nie alle gesag word egter bewustelik toegesê nie. Dit is dikwels eerder die produk van gewoonte – "habitual deference".

Dit sou kon beteken dat manlike leiers méér eksterne gesag het, as gevolg van die "habitual deference" van gesag. Sulke gesag word nie altyd onmiddellik aan vroue gegee nie, aangesien hulle nie "lyk soos" die leiers aan wie die gesag voorheen outomaties toegesê is nie.

Verder word vroue en mans gesosialiseer om verskillend oor leierskap te dink. Een studie onder vyf-jariges het getoon dat 18% van meisies en 46% van seuns hulleself as leiers beskou. Die rede wat meeste meisies vir hierdie gebrek aan leierskap gegee het, was dat hulle nie baasspelerig is nie!

As vroue en mans dus gesosialiseer word om verskillend oor leierskap te dink, word vroue se denke oor hul leierskap in die kerk waarskynlik ook beïn-

vloed deur die “rolmodelle” van kerklike leiers.

Die “onderwyser-leer”-model beteken dat ‘n student nie net by die onderwyser leer nie, maar deur nabootsing en identifisering ook die onderwyser se manier van dink, voel, doen en wees internaliseer.

Mans speel ‘n massiewe rol in vroue se geloofs-ontwikkeling: haar pa, manlike onderwysers, gods-dienstige leiers en manlike predikante. Dit beïnvloed die manier waarop die vrou oor haarself en haar plek in die kerk dink. As ons in ag neem dat die ADGO-studie toon dat vroue hoofsaaklik hulle predikant as geestelike leier sien – en net 24% ervaring het van ‘n vroulike predikant – is dit voor die hand liggend dat vroue nie geredelik aan hulleself as “leiers” dink nie.

Dit bring ook mee dat vroue dikwels worstel met “innerlike gesag”. Ervarings van verwerping en teenstand bloot op grond van hulle geslag, strem hierdie ontwikkeling van innerlike gesag nóg meer. Sommige vroue voel gevolglik gemakliker met die tradisionele Marta-dienaarsrol as dié van leier in haar gemeente.

Leierskap as “partnership”*

(*Ek kies vir “partnership”, aangesien die Afrikaanse term “vennootskap” konnotasies van besigheid en hiërargie dra.)

Ek wil dit waag om te veronderstel dat vroue meer geredelik as (geestelike) leiers in hul gemeentes sal dien – en sal wíl dien, sal kán dien en verwelkom sal word om te dien – as ons ons tradisionele denke rondom leierskap “uitpak”. Dit sal beteken dat ons oorweeg

- wat “gesag” behels en waaraan ons outomaties gesag toesê;
- wat ons dink oor die voorveronderstellings wat

ons kontak met mekaar by vroue en mans kweek; en
○ dat ons die idee van “baasspelerige leiers” as onbybels sal ontbloot.

Christelike leierskap, in die voetspore van dié Een wat “nie gekom het om gedien te word nie, maar om te dien”, is immers per definisie dienaarskap.

Leierskap is nie mag oor ander nie, maar bemagtiging van mekaar en ander. Dit is die leierskap van “partners” – ‘n nie-hiërargiese leierskap van inklusiwiteit, gedeelde visie, gesag en verantwoordelikheid. In dié verband hou ek nogal van die beeld van ‘n “rondetafel-ekklesiologie”. Kom ons maak dit “ronde-nagmaalstafel-ekklesiologie”!

'Ons' is meer as ons geslag

Dit is uiters belangrik dat ons in dié verband praat van “ons” – vroue én mans. Om te verwys na ‘n “vroulike” of “manlike” leierskapstyl, is altyd naïef, soms selfs gevaarlik. Ons is almal méér as net ons geslag.

Hierdie vrou se perspektief op leierskap is dus ‘n vrou se perspektief op leierskap – en nie ‘n “vroulike” perspektief op leierskap nie. Geleenthede moet dus doelbewus geskep word waar al die verskillende perspektiewe van mans en vrouens tot beter same-syn en besluitneming kan bydra. In só ‘n inklusiewe omgewing sal die volle potensiaal van vrouens en mans net baie beter ontsluit kan word.

**Rethie van Niekerk is een van drie gemeenteleraars in die gemeente van Somerstrand in Port Elizabeth. Sy is voorsitter van die Ring van Port Elizabeth en dien op die Sinodale Kommissie van Oos-Kaapland en dié dagbestuur. Sy het ook tot onlangs gedien in die Taakspan van die Seisoen van Luister. Sy is besig met navorsing vir 'n D Phil in Etiek.*

Om doelbewus na vroue te luister

Van bl 3

heid en die verbroekeling van gesinne – areas waar daar prakties en konkreet hulp verleen kan word. (Die volledige navorsingsverslag is beskikbaar. Stuur ‘n e-pos aan ngkvroue@kaapkerk.co.za of laai dit af by www.gemeentes.co.za).

Uitdaging

Die resultate van die navorsingsverslag is die stem van 52% van die lidmate van die NG Kerk. Dit is ‘n uitdaging vir elke gemeente om met nuwe oë

na die potensiaal van elke lidmaat te kyk – lieflike skatte wat dikwels nog ongepooleer in ons midde lê.

** Madelein Gerber is reeds 20 jaar lank as voorsitter betrokke by die Vrouebediening. Sy beklee sedert 2004 ‘n voltydse pos in die kantoor vir Vrouelidmate van die Wes- en Suid-Kaaplandse Sinode as koördineerder (Uitvoerende Beampte). Sy is ook lid van die Taakspan vir Vrouelidmate. Sy was lid van die ad hoc-komitees wat die navorsing bestuur en die verslag opgestel het.*